

آیا پیش نویس روسیه شانس دارد؟

کوروش احمدی
دیپلمات پیشین ایران
در سازمان ملل

در شرایطی که سه روز بیشتر تا تاریخی که سه کشور اروپایی برای ارسال نامه مربوط به فعال کردن مکانیسم ماشه به شورای امنیت اعلام کرده‌اند، باقی نیست و ظاهرأ مذاکرات اخیر ایران با فرانسه، آلمان و انگلیس نتیجه‌ای نداشته، اکنون نگاه‌ها تنها بر پیش‌نویس قطعنامه‌ای متمرکز است که از سوی روسیه به شورای امنیت داده شده است. هدف این پیش‌نویس این است که ضرب‌الاجل مکانیسم ماشه در ۲۶ مهر (۱۸ اکتبر) برای شش ماه تمدید شود و طی این دوره شش ماهه امکان فعال کردن مکانیسم ماشه وجود نداشته باشد. در این پیش‌نویس که مورد حمایت چین نیز هست، خاطرنشان شده که هدف از این اقدام تأمین فرصت بیشتری برای مذاکره است.

پیش‌نویس روسیه قاعداً باید مورد حمایت ایران باشد. ایران قبلاً اعلام کرده‌بود که چون به لحاظ اخلاقی و حقوقی حقی برای سه کشور اروپایی جهت فعال کردن مکانیسم ماشه قائل نیست، مذاکره و توافق با آنها برای تمدید مهلت آن فاقد مبنا است. وزیر خارجه همچنین موضوع تمدید مهلت را امری مربوط به شورای امنیت دانسته‌است که می‌تواند به این معنی باشد که اگر بدون مطالبه امتیازی از ایران انجام شود، مورد موافقت ایران خواهد بود.

در چنین شرایطی، سوال این است که آیا پیش‌نویس روسیه شانس‌ی در شورای امنیت خواهد داشت؟ تردید نباید داشت که سه کشور اروپایی باید قاعداً متمایل به حل سیاسی مسئله‌بوده و نسبت به فعال کردن مکانیسم ماشه بی‌میل باشند، چرا که چنین کاری دست آمریکا و اسرائیل را بیش از پیش برای اعمال فشار اقتصادی و نظامی به ایران باز می‌کند، اقدام نظامی دیگری علیه ایران تهدیدهایی را متوجه اروپایی‌می‌کند و بر شدت تیرگی روابط بین ایران و اروپایی‌افزاید. با این حال، گویا پیش‌نویس روسیه بدون مشورت با سه کشور اروپایی و آمریکا تهیه و ارائه شده است؛ امری که چندان در کار شورای امنیت معمول نیست، معمولاً اعضای شورا قبل از ارائه پیش‌نویسی حتماً با بقیه مشورت می‌کنند و می‌کوشند تا حداقل از عدم مخالفت اعضای دائمی و موافقت اکثریتی از اعضای غیردائمی اطمینان کسب کنند. چرا که در غیر این صورت، به اعتبار کشور ارائه‌کننده لطمه می‌خورد. مشکل این است که تا آنجا که به سه کشور اروپایی مربوط می‌شود، طی دوره بعد از حمله روسیه به اوکراین، علاوه بر تحریم اقتصادی نوعی تحریم دیپلماتیک از جانب اروپا علیه روسیه برقرار بوده است.

اروپایی‌ها اقدامات اقتصادی و دیپلماتیک عمده‌ای علیه روسیه انجام داده‌اند و اغلب از تماس و ملاقات با مقامات روسی امتناع می‌کنند. نشانه‌ای مبنی بر اینکه روسیه با آمریکا در این مورد هماهنگی کرده باشد نیز مشهود نیست. در نیمه‌ژوئیه گذشته، تصمیم سه کشور برای شروع فعال کردن مکانیسم ماشه در پایان اوت، بعد از نشست تلفنی وزرای خارجه آمریکا، فرانسه، آلمان و انگلیس اتخاذ شده بود. اگر غرب موافق پیش‌نویس روسیه نباشد، این متن تنها در صورت مصون بودن از وتوی غربی‌ها ممکن است شانس‌ی داشته باشد. برای این منظور سوال این است که آیا امکان شکلی (procedural) تلقی شدن پیش‌نویس وجود دارد یا خیر؟ چرا که مطابق ماده ۲۷ منشور، حق وتو در مورد پیش‌نویس‌های شکلی اعمال نمی‌شود و تنها ۹ رأی مثبت کافی است. در این مورد نیز متن پیش‌نویس شانس زیادی برای شکلی تلقی کردن آن باقی نمی‌گذارد. غربی‌ها استدلال خواهند کرد که چون پیش‌نویس روسیه هم‌زمان و نحوه اجرای قطعنامه ۲۲۳۱ را تغییر می‌دهد و هم دوبار در آن کلمه decides استفاده شده که راجع به ماده ۲۵ منشور و الزام کشورها به اجرای «تصمیمات» شورا دارد، نمی‌تواند شکلی تلقی شود.

مشکل دیگر این است که ترکیب ۱۰ عضو غیردائمی کنونی شورای امنیت (الجزایر، دانمارک، یونان، گویان، پاکستان، پاناما، کره جنوبی، سیرالئون، اسلوانی و سومالی) به گونه‌ای نیست که بتوان شانس‌ی برای حمایت اکثر آنها از پیش‌نویس روسیه قائل شد. ضمن اینکه مطابق معمول و در صورت حساسیت موضوع همیشه امکان اینکه سران کشورها فعال شوند، وجود دارد. مشکل می‌توان تصور کرد که اکثر رؤسای کشورهای عضو غیردائمی شورا امکان چندانی برای مقاومت در برابر درخواست ترامپ یا مکرون یا... را داشته باشند. با توجه به مراتب فوق، روشن نیست که هدف روسیه از ارائه قطعنامه‌ای که بر مبنای داده‌های کنونی شانس زیادی ندارد، چیست. آیا هدف راضی نگه داشتن ایران بدون پرداخت هزینه‌ای است؟ در هر حال، مقامات ما باید بدانند که در تحلیل نهایی راهی جز توسل به راه‌های دیپلماتیک و تلاش برای حل کامل و جامع اختلافات با طرف‌های مختلف ندارند. مشکل این است که اروپا دست خود را شسته و خود یکی از شرایط تمدید مهلت مکانیسم ماشه را مذاکره ایران با آمریکا اعلام کرده است. این به این معنی است که اروپا نیز از فرمول ۵+۱ عبور کرده و اکنون راهی جز توافق بین ایران و آمریکا نمی‌بیند. مشکل مهم دیگر این است که اروپا علیرغم مشکلات بسیار با دولت ترامپ، در مورد ایران با واشنگتن هماهنگ است. به این دلایل کار ایران دشوار است، اما نیل به تقاهم ناگزیر غیرممکن نیست.

راست افراطی علیه روال‌مندسازی

درباره آنچه در اولین مواجهه تندر و ها با علی لاریجانی رخ داد

عباس موسایی
سخنگوی دفتر سیاسی
حزب توسعه ملی

هیاهوی راست افراطی وطنی به موازات شکل‌گیری کوچک‌ترین اقدام برای تعامل ایران و نهادهای بین‌المللی در راستای عبور به وضعیت تعامل و همکاری، بلندتر می‌شود. خبر بازگشت بازرسان سازمان بین‌المللی انرژی اتمی به ایران، به‌عنوان یک اقدام دیپلماتیک که حداکثر می‌تواند مقدمه‌ای برای جلوگیری از انسداد بیشتر در روابط خارجی و مانعی هر چند کوچک در برابر مکانیسم ماشه باشد، بازوی این جریان در مجلس را چنان برآشفته است که با خطاب قرار دادن دبیر شورایی عالی امنیت ملی و وزیر امور خارجه، حتی قانون مصوب خود را تفویض اختیار به شورای عالی امنیت ملی را زیر سوال برده‌اند و در عین بی‌توجهی به وضعیتی که میدان‌داری و مانع‌آفرینی ایشان در برابر عادی‌سازی، بر کشور تحمیل کرده است؛ همچنان در س دیپلماسی و امنیت ملی به متولیان سیاست خارجی و امنیت ملی می‌دهند. جای گفتنی اما آن است که اینانی که بر بستر، زمینه، زمانه و فقدان‌های امر ملی که از دل آن سر بر آورده‌اند و بر کرسی نمایندگی مجلس نشسته‌اند، امنیت ملی را با آنچه میدان جناحی و باندی خود قرار داده‌اند و از مسئله‌ای که امنیت ملی بدان وابسته است، آن هم تحت‌عنوان نام «ام ملی» عادی‌سازی را قاجع، مقدمه‌سازی برای جنگ و مساعدت به اسرائیل برای نقطه‌زنی بیشتر معرفی می‌کنند. جالب اما آن است که امروز و در حالی که عواقب رویه و رویکرد راست‌های افراطی برای امنیت و اقتدار ملی کاملاً بر آفتاب افتاده است، همچنان به جای پاسخگویی، در جایگاه مطالبه‌گری ظاهر شده‌اند.

سپهم عمده‌ای از این هیاهوها را می‌توان ناشی از عزم و اراده نسبی ملت و حاکمیت برای عبور از منظومه فکری و عملیاتی راست افراطی و رهایی از مخاطرات آن دانست. به عبارتی دیگر، اینان که در دوره کوتاه و ویرانگر -یک‌دست‌سازی،

بررسی واکنش‌ها به خبری که رافائل گروسی اعلام کرد

کشاکش جدید
بر سر بازرسان آژانس

گروه خبر: بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، برای نخستین بار پس از پایان جنگ ۱۲ روزه وارد ایران شدند. طبق گفته وزیر امور خارجه، آن‌ها برای نظارت بر عملیات تعویض سوخت رآکتور بوشهر به ایران آمدند و هنوز توافقی میان تهران و آژانس نهایی نشده است. حضور بازرس‌ها، واکنش‌های تندی از سوی جریان تندرو به خصوص برخی اعضای مجلس به دنبال داشت. تا جایی که یکی از نمایندگان تهدید کرد که علیه مسعود پزشکیان به عنوان رئیس شورای عالی امنیت ملی، اعلام جرم خواهند کرد چرا که به‌زعم او، قانون مصوب مجلس رعایت نشده است. بر اساس قانون تعلیق همکاری ایران و آژانس مصوب ۴ تیر ۱۴۰۴، تصمیم‌گیری برای همکاری با آژانس و تشخیص این که شروط قید شده در قانون محقق شده یا نه، بر عهده شورای عالی امنیت ملی است. نمایندگان تندرو مجلس دیروز علاوه بر عراقچی، با لاریجانی نیز بر خورد کردند. در واقع نخستین شکاف آن‌ها و دبیر جدید شورایی عالی امنیت ملی بر سر حضور مجدد بازرسان آژانس در ایران شکل گرفت. این حملات در حالی رخ داد که عراقچی برای شرکت در جلسه کمیسیون امنیت ملی به مجلس رفته بود.

▼ در حال مذاکره برای بازگشت بازرسان هستیم

رافائل گروسی، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، در گفت‌وگو با فاکس نیوز، برای نخستین بار خبر بازگشت بازرسان این نهاد به ایران را رسانه‌ای کرد. گروسی در پاسخ به سوالی درباره گزارش‌های رسانه‌ای پیرامون احتمال نهایی‌شدن توافق میان ایران و آژانس گفت: «وقتی حملات هوایی آغاز شد، روشن بود که ادامه بازرسی‌ها ممکن نیست. شرایط جنگی بود و ما کشور را ترک کردیم. از آن زمان تاکنون، به‌طور مستمر با ایران در حال گفت‌وگو هستیم تا شرایط بازگشت را فراهم کنیم. این کار آسان نیست، چون همان طور که می‌توانید تصور کنید، در ایران برخی حضور بازرسان بین‌المللی را به زیان امنیت ملی خود می‌دانند و برخی چنین دیدگاهی ندارند. بنابراین موضوع این است که چه ترتیباتی لازم است تا ما بتوانیم بازگردیم و وظایف خودمان را انجام دهیم.»

او ادامه داد: «ایران عضو معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای است و باید تحت بازرسی قرار گیرد. ما همواره این موضوع را با طرف ایرانی در میان گذاشته‌ایم. اکنون نخستین گروه بازرسان آژانس به ایران بازگشته‌اند و ما در آستانه آغاز دوباره کارمان هستیم. مسلماً در ایران تاسیسات زیادی وجود دارد؛ در برخی از آن‌ها مورد حمله قرار گرفته‌اند و برخی نه. بنابراین اکنون در حال گفت‌وگو هستیم که چه سازوکارهایی باید طراحی و اجرا شود تا از سرگیری فعالیت‌ها امکان‌پذیر شود. فقط باید بر برخی شرایط رعایت شود و مهم‌تر از همه این است که کار بازرسان ما از سر گرفته شود، چون بدون نظارت آژانس، هیچ مذاکره جدی‌ای نمی‌تواند شکل بگیرد، به‌ویژه اگر بخواهید از تکرار آنچه در ژوئن دیدیم جلوگیری کنید.»

▼ واکنش رادیکال‌ها، پاسخ قالیباف

محمدتقی نقدعلی، نماینده خمینی‌شهر در تذکری شفاهی راجع به حضور بازرسان گفت: «ما در مجلس قانونی را تصویب کردیم و گفتیم که تا حصول شرایطی از جمله حصول اطمینان از رعایت کامل حاکمیت ملی و تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران و به‌ویژه تأمین امنیت مراکز و دانشمندان هسته‌ای و حصول اطمینان از رعایت کامل حقوق ذاتی جمهوری اسلامی ایران هرگونه همکاری با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به حالت تعلیق درآید و تأیید تحقق این شروط نیز بر اساس گزارش سازمان انرژی اتمی بر عهده شورای عالی امنیت ملی (شعام) است و هر کسی هم که خلاف این قانون رفتار کرد، مجرم است و مشمول مجازات‌های تعزیری درجه ششش موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی می‌شود. امروز در جریان حضور بازرسان آژانس در کشور و بازرسی آنها، کدام یک از شروط تعیین‌شده توسط مجلس رعایت شده است؟ آیا امنیت دانشمندان ما با تأیید شعام تأمین شده است؟ آیا جهان و سازمان انرژی هسته‌ای، حقوق ذاتی ایران را رعایت کرده‌اند.»

محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس در پاسخ به اظهارات این نماینده با تأکید بر اینکه این تذکر برخلاف این نامه داخلی مجلس و خارج از دستور جلسه مطرح شده است، گفت: «من این موضوع را پیش از آغاز جلسه صحن توضیح دادم، این موارد رعایت شده است.»

کامران غضنفری، نماینده تهران روز گذشته در تذکری شفاهی گفت: «طبق صحبت‌های امروز آقای قالیباف رئیس مجلس، با تأیید شورای عالی امنیت ملی به ماموران آژانس بین‌المللی انرژی اتمی اجازه ورود به کشور و بازدید از سایت هسته‌ای بوشهر و سایت تحقیقاتی تهران داده شده است. این کار صراحتاً نقض قانون الزام دولت به تعلیق همکاری با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی است. طبق قانون الزام دولت به تعلیق همکاری با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، دولت موظف است تا حصول اطمینان از رعایت کامل حاکمیت ملی، تمامیت ارضی و تأمین امنیت مراکز و دانشمندان هسته‌ای، هرگونه همکاری با آژانس بین‌المللی

انرژی اتمی را به حالت تعلیق درآورد. دولت آمریکا و رژیم صهیونیستی دائماً جمهوری اسلامی ایران را تهدید به بمباران مجدد مراکز هسته‌ای می‌کنند و بعد در این وضعیت قانون رعایت نمی‌شود؛ هیچ کسی حق ندارد هیچ گونه همکاری با آژانس داشته باشد. در صورت انجام این کار، علیه رئیس شورای عالی امنیت ملی به دلیل نقض صریح قانون، به دستگاه قضایی اعلام جرم خواهیم کرد.»

امیرحسین ثابتی، دیگر نماینده تهران نیز تذکری به سیدعباس عراقچی و علی لاریجانی داد. او خطاب به وزیر امور خارجه گفت: «امروز متن توافق شما با آژانس به دست من رسیده و من آن را خواندم، این متن قاجع است، اگر دروغ است خواهشاً تکذیب کنید ما هم خوشحال شویم. اگر راست است باید واپیل‌ا گفت. اگر این توافق که آن‌ها نوشتند، بخواهد اجرا شود، جنگ بعدی با ایران را قطعی می‌کند، چون در این رسماً نوشته شده که ایران باید اطلاعات قبل و بعد از حمله اسرائیل را بدهد که دفعه بعد نقطه زن تر موشک برزند. خواهش می‌کنم اگر دروغ است تکذیب کنید، اگر واقعی است نکنید. امنیت ملی ما شوخی نیست که می‌رود در مذاکره خیلی موضوعات را قبول می‌کنید و می‌آیید.»

او همچنین خطاب به علی لاریجانی، دبیر شورای عالی امنیت ملی نیز گفت: «لطفاً اشتباه قبل را تکرار نکنید و از همان ابتدا با افکار عمومی صحبت کنید تا ابهام پیش نیاید. مردم سوال دارند و اطلاعات بنده نیز به عنوان نماینده تکمیل نیست. هنوز دوماه از تصویب قانون مجلس برای تعلیق همکاری با آژانس گذشته که جمعی از جاسوسان آژانس تحت عنوان بازرس به ایران آمده‌اند؛ اینها در حالی است که لاریجانی در زمان جنگ گفته بود بعد از پایان جنگ به حساب گروسی می‌رسیم درحالی‌که به نظر می‌رسد اکنون گروسی در حال رسیدن به حساب ماست. ما می‌خواهیم شما موفق باشید اما متأسفانه قانون مجلس نیز اشکال داشت که کار را به شورای عالی امنیت ملی سپرد و اکنون ما متوجه تصمیماتی که آنجا گرفته می‌شود، نمی‌شویم. به نظر می‌رسد ظاهر شروط مجلس رعایت نشده است و خود ما نیز به این وضعیت معترض هستیم.»

▼ گزارشی از جلسه کمیسیون امنیت ملی با وزیر خارجه

ابراهیم رضایی، سخنگوی کمیسیون امنیت ملی مجلس پس از پایان جلسه با وزیر خارجه گزارشی از این نشست ارائه کرد. در بخش نخست این جلسه مدیرکل اوراسیای وزارت امور خارجه گزارشی از آخرین تحولات منطقه قفقاز به ویژه مسیر میان ارمنستان و جمهوری آذربایجان ارائه کرد. در بخش دوم نیز سیدعباس عراقچی گزارشی از موضوع هسته‌ای و فعال شدن اسنپ یک و مذاکرات با غرب ارائه داد. رضایی با اشاره به توضیحات عراقچی درباره همکاری با آژانس و مذاکرات جاری به خانه ملت گفت: «عراقچی اذعان کرد ما بر روی مواضع خود در موضوع هسته‌ای محکم ایستاده‌ایم، موضع ما موضع نظام است و پای آن خواهیم ایستاد. در ادامه نشست همچنین سوالی راجع به متونی که درباره چارچوب همکاری ما با آژانس نشر پیدا کرده، مطرح شد که عراقچی تأکید کرد با آژانس توافقی نشده و مذاکره با آژانس ادامه دارد. همینطور وی گفت که ما برای هر سناریویی آمادگی داریم.»

او تصریح کرد: «یک فضای غیرواقعی یا یک فضای اغراق آمیزی حول موضوع اسنپ یک ایجاد شده که در واقع بزرگ‌تر از خود واقعیت است. در ادامه اعضای کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی هم در این جلسه نظرات و دغدغه‌های خود را مطرح کردند که بر تکرارترین و مهمترین آن، تأکید بر اجرای کامل و دقیق قانون تعلیق همکاری با آژانس بود. همچنین انتقادات شدیدی از مواضع غربی‌ها و سه کشور اروپایی در قبال جمهوری اسلامی ایران شد و بر عدم اعتماد به غرب و عدم همکاری با آژانس به دلیل اینکه سابقه خوبی ندارد و حتی حاضر نشدند حمله به تأسیسات هسته‌ای ما را محکوم کنند، تأکید شد و نهایتاً بر لزوم وجود یک صورت‌بندی جدید در سیاست خارجی نیز تأکید شد.»

▼ پاسخ عراقچی به تیم جلیلی

سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه که روز گذشته برای شرکت در جلسه کمیسیون امنیت ملی به پارلمان رفته بود، در گفت‌وگویی با خبرگزاری خانه ملت توضیحاتی درباره مسئله حضور بازرسان در ایران داد. عراقچی گفت: «قانون مصوب مجلس شورای اسلامی همکاری با آژانس را موکول به تصمیم شورای عالی امنیت ملی کرده است لذا طبق قانون تمامی درخواست‌های آژانس به شورای عالی امنیت ملی می‌رود تا در مورد آنها تصمیم‌گیری شود. اکنون نیز در خصوص تعویض سوخت نیروگاه بوشهر که باید تحت نظر بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی انجام شود، تصمیمات گرفته شده و هر نوع همکاری نیز در همین چارچوب قانون مجلس خواهد بود که تأمین‌کننده منافع ملت ایران باشد.» او درباره ادعای ثابتی نیز گفت: «هیچ متنی هنوز مورد تأیید نهایی قرار نگرفته است؛ بعضی از دیدگاه‌ها بین دو طرف ردوبدل شده و دیدگاه‌های آژانس نیز چندین مرتبه به صورت مکتوب ارائه شده است. در هر مذاکره طبیعی است طرفین دیدگاه‌ها و نظرات خودشان را تبادل می‌کنند تا نهایتاً طی یک مذاکره به جمع‌بندی برسند. نمی‌دانم متن

